

MARCEL
VAARMEIJER

WOLKEN

JAGER

|.s

1

Op mijn zesde verjaardag stopte papa Tom mij in zijn rugzak. Onder in de zak zaten twee gaten waar mijn beentjes doorheen konden. Ik kon op twee manieren in de zak: naar voren met mijn kin rustend op papa's schouder en mijn schoenen bungelend tegen zijn benen, en naar achteren, waardoor ik onze ranch langzaam in de zinderende woestijnhitte zag verdwijnen en ik kon zwaaien naar de lachende kinderen in de passerende auto's. Op mijn zesde verjaardag zat ik er achterstevoren in. Het zou mijn laatste tochtje in de zak worden, had papa Tom gezegd. Ik was eruit gegroeid, maar ik wilde nog één keer genieten van het uitzicht en de gloeiende zomerzon op mijn wangen.

‘Waar ga je heen met dat kind?’ vroeg mama Lou.

‘Op expeditie,’ zei papa.

‘Hoelang?’

‘Een uur, een dag, een maand, een jaar.’

‘Er is taart.’

Voor de spiegel in de keuken kamde papa Tom zijn zwarte sluike haar. Ik keek naar de slagroomtaart op de tafel. Mama Lou had hem gebakken. Ze was de beste taartenbakster van heel Texas. Er lagen kersjes, mandarijnpartjes en chocolaatjes op. In het midden stonden zes brandende kaarsjes. Mama Lou

had ze dicht bij elkaar gezet, zodat ik ze in één keer uit kon blazen.

‘Wil je taart, Eden?’ vroeg papa Tom.

‘Ja,’ zei ik, ‘en kersjes voor onderweg.’

Papa Tom ging achterstevoren op een stoel zitten, mama Lou schoof de taart naar me toe en ik blies zo hard als ik kon. De vlammetjes waaiden uit en drie kaarsjes vlogen van de taart.

Mama lachte. ‘Er zit een orkaan in je longen, Sneeuwvlokje.’

Terwijl ik een taartpunt naar binnen werkte, pikte mama de kersjes van de taart en stopte ze in een plasticzakje. Het zakje en een colalolly deed ze in een zijvak van de rugzak. Nadat ze de slagroom van mijn neus en lippen had geveegd, kreeg ik twee verjaardagszoenen. Papa kreeg niets. Mama Lou hield razend veel van papa, maar zoenen deden ze niet meer.

‘Een uur,’ zei papa Tom toen we in de hal stonden en mama de veters van mijn schoenen strikte, ‘expedities moet je zorgvuldig opbouwen.’

Mama Lou stemde in en we vertrokken, richting het westen, met de zon op mijn gezicht en een Lone Star-petje op mijn hoofd. Dat petje had ik altijd op. Ik was zo wit als een spook en had al twee zonnesteken overleefd. Dat was gevaarlijk, zei dokter Flint. Mijn kleine hersentjes moesten groeien en niet gaarkoken in mijn bol.

We woonden met z’n vieren op de ranch: papa Tom, mama Lou, oom Fritz en ik: Eden B. Foster. Die B in het midden was een idee van papa Tom. ‘Als je ons land gaat redden van de Ruskies,’ zei hij, ‘dan heb je ten minste twee voorletters nodig.’ Daar was papa dag en nacht mee bezig, met de invasie van de Ruskies en mij klaarstomen om het land te redden. Mama Lou vond de B mooi en gepast. ‘We zijn stinkend rijk, Sneeuwvlokje, en kinderen van rijke stinkerds hebben veel voorletters.’

Papa Tom, mama Lou en ik woonden in het grote huis aan het einde van de oprijlaan. Het huis was van steen en had een houten veranda met een schommelstoel en een hangbankje voor twee personen aan de voorzijde. In de achtertuin lag een verzorgd gazon met een kronkelpad van flagstones naar een azuurblauw zwembad en een rijtje fruitbomen, waar ik soms een rijp appeltje of een perzik van plukte. Naast het huis stond een schuur met verroeste brommers en fietsen, en de gammele pick-up van papa Tom. De auto van mama Lou stond in een woonkamer.

Oom Fritz woonde vijftig meter verderop. In de oorlog was hij kolonel bij de luchtmacht geweest en had hij voor zijn heldhaftige luchtgevechten tijdens de Battle of the Bulge een *Medal of Honor* gekregen. Na de oorlog zwaaide hij af en ging hij aan het werk als technicus en uitvinder voor het leger. In zijn vrije tijd verzamelde hij dure auto's, helikopters en vliegtuigen, die hij in een gepantserde hangar met camouflagenetten verstopte.

Ik was graag bij oom Fritz. Het was er altijd rommelig en overal stonden grappige elektrische machientjes. Uit een oude platenspeler klonk de hele dag het nummer 'Ghost Riders in the Sky' van Vaughn Monroe. Telkens als ik het hoorde kreeg ik kippenvel op mijn armen. In de woonkamer bevond zich een zwarte stalen deur. Als ik vroeg wat er achter die deur zat, zei oom Fritz: 'Alles op z'n tijd, mevrouwtje. Alles op z'n tijd.' Ik vond het spannend en fantaseerde me suf wat hij bedoelde.

Papa Tom liep twintig minuten. Het was rustig op de weg. Ik had de kersjes opgegeten en zoog op de colalolly. Af en toe zag ik een schorpioen of een hagedis over de weg kruipen. Onder een struik lag een ratelslang opgerold. Hij ratelde met zijn staart. Ik ratelde terug en hij hield meteen zijn kop. Voor slangen hoeft je niet bang te zijn. Ik had er al zoveel gevangen dat ik de tel was kwijtgeraakt.

Bij het Texaco-station gingen we naar binnen. Achter de kassa stond een jongen met knalrood haar. In het restaurant zaten drie mannen. Papa gaf ze een hand. Het waren zijn oude schoolmaatjes. Ik kende ze ook, maar ik vergat hun namen steeds. Mij noemden ze ‘de kleine generaal’, met een mysterieuze grijns op hun bruingelooide gezichten. Naar die gezichten kon ik uren kijken. Achter de doorleefde groeven zaten mooie kerels met sterke verhalen. De meeste waren verzonnen, sommige waren echt gebeurd. Ik vond de verhalen prachtig en deed alsof ze allemaal echt waren.

We gingen aan een tafeltje bij het raam zitten. Papa bestelde koffie en een jamdonut, ik nam een glas citroenlimonade met ijsgruis en een rietje. Ik zat nog vol van de taart, mijn maag had niets meer nodig.

‘Het gaat mis, Eden,’ zei papa. Onze drankjes en de donut stonden op tafel. Papa had zijn Stetson op mijn hoofd gezet en veegde met een rode zakdoek het zweet van zijn voorhoofd.

‘Wat gaat mis, papa?’

‘Vietnam,’ zei hij. ‘Het gaat mis in Vietnam.’

Met mijn duim duwde ik de voorkant van de Stetson een stukje omhoog. De hoed was half over mijn hoofd gezakt, ik kon net onder de rand door kijken.

‘Gaan we niet winnen?’ vroeg ik.

Papa schudde mistroostig zijn hoofd. ‘Nee, Eden, we gaan niet winnen. Het is weer hetzelfde liedje als in Korea: de Rus-kies in het noorden, wij in het zuiden en de slachtoffers ertussenin.’

Ik roerde met het rietje door het ijsgruis in mijn glas. Ik was dol op ijs, in alle kleuren en smaken, maar bij het Texaco-station at ik alleen ijsgruis.

‘En nu?’ vroeg ik. ‘Wat gaan we nu doen?’

‘Wachten,’ zei papa Tom, die mij ernstig aankeek en een hap

van zijn jamdonut nam. ‘Wachten op de verlosser?’

Ik grinnikte. Papa Tom dacht dat ik de verlosser was en dat het lot van de mensheid in mijn handen lag. Ik begreep er niets van, maar het idee dat ik de wereld ging redden vond ik wel stoer.

Die rijkdom waar mama Lou op doelde, was ons aan komen waaien. De voorouders van papa Tom en oom Fritz waren boeren en hadden veel land vergaard om hun koeien en paarden op te houden. Toen er op een dag een grote olievoorraad in de bodem werd ontdekt, kwamen er twee mannen van de oliemaatschappij langs. Ze wilden het land kopen en legden een stapel geld op tafel. De meeste boeren in de omgeving gingen overstag. Noord-Texas is een dorre hete vlakke, het boerenleven was zwaar en de verleiding om hun geldzorgen voorgoed op te lossen was te groot. Josef en Gertrude Foster hadden een beter plan. Ze verhuurden een groot deel van hun land aan de oliemaatschappij en ontvingen daarvoor elke maand een vorstelijke vergoeding, plus een variabel percentage van de olieopbrengst. Op het niet verhuurde deel hielden ze wat paarden, koeien en geiten voor hun plezier.

Twee generaties later was het geld van de andere boeren op en vertrokken hun nazaten naar Amarillo om te werken. Hun boerderijen werden gesloopt en na verloop van tijd wist niemand meer dat er ooit hardwerkende boeren hadden gewoond. De enige boerderij die nog trots overeind stond, was die van de familie Foster. Hun nazaten incasseerden nog altijd een bom duiten en waren niet van plan te verkassen. De laatste nazaten waren Thomas en Fritz. Toen hun ouders waren overleden erfden zij het land en hadden ze zes banken in drie verschillende landen nodig om hun fortuin verstandig te stallen.

Om hoeveel geld het ging wist ik niet. Mijn ouders spraken

er nooit over en dure spullen hadden we niet nodig. De enige aan wie je kon zien dat hij ruim in de centen zat, was oom Fritz. Hij droeg fluwelen pakken en glimmende pooierschoenen, en in zijn hangar stonden twaalf auto's, vier helikopters, acht vliegtuigen en een gloednieuwe F-4 Phantomstraaljager. Daar vloog hij elke maand mee naar Reno om bingo te spelen en vrouwen van laag allooi op te pikken. Die Phantom zou ik jaren later in de Golf van Mexico laten neerstorten, maar toen ging oom Fritz allang niet meer naar Reno en was hij te oud voor dames van welk allooi dan ook.

Toen we thuiskwamen lag mama Lou op bed. Op het nachtkastje stond een potje droompillen. Ze zat in haar droommaand. Na de droommaand kwam de bibbermaand en daarna de feestmaand.

Ik trok mijn schoenen uit en ging naast haar liggen. De plafondventilator draaide lome rondjes. Het was april en nog niet zo heet in huis. In de zomer schoot de temperatuur door de 40 graden en zoemde de ventilator op volle toeren. Dan legde ik een dun dekentje over mama heen en trok ik gevoerde indianenslofjes aan haar voeten. Mama Lou mocht niet ziek worden in de droommaand, had dokter Flint gezegd. In de bibber- en feestmaanden was het niet zo erg, maar een griepje in de droommaand was linke soep.

Mama kreunde en draaide zich naar mij toe. Haar ogen gingen langzaam open. 'Hoe was de expeditie?' vroeg ze.

'Leuk,' zei ik. 'We waren bij de Texaco en ik heb ijsgruis gehad.'

Een zwak lachje trok over mama's gezicht. Ze zat tussen twee dromen in. Ik hoopte dat het fijne dromen waren, die had ze nodig.

'Ik heb een verjaardagscadeautje voor je,' zei ze.

'O, gaaf,' zei ik. 'Waar ligt het?'

Mama's ogen gingen weer dicht. De volgende droom was begonnen en ik zou de rest van de dag naar mijn cadeautje zoeken.

2

Mijn kamer bevond zich op zolder en besloeg de hele oppervlakte van ons huis. In de oostmuur had papa Tom een groot rechthoekig raam gemaakt, in de westmuur zat een rond raampje met rode gordijnen ervoor. Mijn bed stond in het midden van de kamer. Als ik op mijn linkerzij lag, zag ik de zon groots en majestueus boven de horizon oprijzen. Op mijn rechterzij zag ik hem achter de rode gordijnen langzaam doven en sterven. De gordijnen konden niet open. Het blijft hier lang licht en op schooldagen moest ik vroeg naar bed.

Voor het grote raam hingen geen gordijnen. Papa Tom wilde dat de zon mij zou wekken en dat ik zelfstandig leerde opstaan. Mama Lou zei dat hij te lui was om elke morgen naar boven te sjokken en mij wakker te maken. Ze hadden allebei gelijk en ik vond het best. Ik hield van de zon en ik genoot ervan om hem boven de uitgestrekte woestijnvlakte vol met ja-knikkende oliepompen te verwelkomen.

Het dakdeel boven mijn bed kon met een drukknop op mijn nachtkastje worden opengeschoven. Dat had oom Fritz voor mij gemaakt, zodat ik 's nachts naar de sterren kon kijken. Er stond ook een grote telescoop op een statief, maar die gebruikte ik zelden. Ik kende alle sterren uit mijn hoofd en als er een onbekende verscheen, pakte ik mijn sterrenboek en zocht ik hem op. Als de ster niet in het boek stond, was het een nieuwe en gaf ik hem een naam: Aladdin Zinkmeer, Utopia Wolf, Par-

nassus Wasserman. Nieuwe sterren verdienen mooie namen, geen saaie nummers of formules. Een pasgeboren baby noem je ook niet X9 of S1464F12.

Op zondagavond las mama Lou mij voor uit haar oude dagboeken. De verhalen gingen over mama's jeugd in Nederland en haar avonturen in de oorlog. Er stonden alleen mooie verhalen in, de verdrietige stukken had ze eruit gescheurd en verbrand.

Mijn cursus Russisch liep spaak. Meneer Zoekov deed al zes maanden zijn best om mij nieuwe woorden te leren, maar verder dan *da* en *njet* waren we nog niet gekomen. Papa Tom had meneer Zoekov ingehuurd omdat hij Russisch doceerde aan de Universiteit van Houston en goed met kinderen kon omgaan. Papa vertrouwde hem voor geen cent, maar ik moest zo snel mogelijk Russisch leren. Als de Ruskies eerder ons land zouden aanvallen, kon ik ze tenminste verstaan en het verzet in goede banen leiden.

'Dat kind is zes, Thomas,' zei mama Lou, 'heb een beetje geduld.'

'Onzin,' zei papa Tom. 'Eden kan lezen en schrijven, dan kan ze ook een andere taal leren.'

Meneer Zoekov was net weg. Ik had een proefwerkje gemaakt en een F gescoord. Lager dan F bestaat niet, anders was het nog erger geweest.

'Ik heb een idee,' zei oom Fritz. Hij had zijn witte uitvindingsjas aan en lag languit op de bank. Zijn schoenen stonden buiten. Er zaten citroenschijfjes in om hagedissen en schorpioenen op afstand te houden.

'Voor de draad ermee,' zei papa Tom, 'we verliezen tijd.'

Oom Fritz kwam overeind en zei: 'Slaapleren.'

'Wat is slaapleren?'

'Leren terwijl je slaapt.'

‘Hoe werkt dat?’

‘Meneer Zoekov spreekt Russische woorden en de Engelse vertalingen in op een bandrecorder. Die bandrecorder spelen we af als Eden slaapt, zo leert ze onbewust Russisch.’

‘Je bent knettergek, Fritz. Hoe kun je nou slapen met een pratende bandrecorder naast je kop?’

‘Door het geluid op een ultralage frequentie af te spelen. Dan hoort Eden niets, maar komen de woorden toch binnen.’

‘Dat is gevaarlijk,’ zei papa Tom. ‘Straks zet die Zoekov communistische propaganda op de band en sluit Eden zich aan bij die rooie ratten.’

‘We laten de tekst controleren door de CIA.’

‘Afluisterjongens?’

‘Die spreken vloeiend Russisch, geen vuiltje aan de lucht.’

Papa Tom keek mij aan en vroeg wat ik ervan vond.

‘Goed, papa,’ antwoordde ik. ‘Kunnen er ook wat moppen op de band? Ik wil vrolijk wakker worden.’

Oom Fritz lachte en beloofde een paar topmoppen in te spreken.

Mama Lou las haar dagboeken in het Engels voor. Ze waren geschreven in het Nederlands, maar die taal had ze afgezworen.

‘Waarom, mama?’ vroeg ik haar op een avond.

‘Omdat ik naar de toekomst wil kijken,’ zei ze, ‘niet naar het verleden.’

Ik begreep het niet. Alle dagboeken gingen over het verleden, maar de taal waarin ze waren geschreven kwam niet meer over haar lippen.

In de eerste dagboeken is mama Lou (Louise Veldman) nog jong en tot over haar oren verliefd op Daniël Berg, de zoon van haar vioolleraar. Daniël zit bij Louise in de klas en is anders dan de andere jongens. Hij heeft geen vriendjes, hij houdt niet

van voetballen en vechten, en hij draagt altijd nette kleren. Louise komt vaak bij Daniël thuis. Zijn ouders zijn vriendelijk en zijn zusje Sonja is grappig. Elke vrijdagavond vieren ze een bijzonder feest met mooie kaarsen en lekker eten. Ze zijn joods, hoort Louise van haar vader. Hij is niet dol op Joden, maar omdat Louise geregeld bij Daniël blijft eten en het gezin van Louise weinig geld heeft, staat hij het toe. Als op 10 mei 1940 de oorlog uitbreekt en de Duitsers Nederland binnenvallen, slaat de sfeer om. Daniëls vader is bezorgd en wil met het gezin naar Amerika vluchten. Daniël wil blijven. Hij is niet bang voor de Duitsers en gelooft in een goede afloop. Louise is wel bang, maar ze houdt zich groot. Er worden anti-Joodse wetten ingevoerd en Daniël mag bijna nergens meer naartoe. Twee broers van Louise treden in dienst van het Duitse leger. Haar lievelingsbroer Otto heeft vaste verkering, maar als zijn meisje het uitmaakt sluit hij zich aan bij de ss. Wanneer Daniël en zijn familie in 1942 worden gedeporteerd, besluit Louise in Duitsland te gaan werken om hem te zoeken.

Na dit fragment pinkte mama Lou altijd een traantje weg. Ik gaf haar een zakdoekje en haalde twee waterijsjes uit de vrieskist in de keuken. Liggend op mijn bed zogen we op onze ijsjes. We keken naar de sterren en mama's tranen verdwenen.

Terwijl ik slapend Russisch leerde en oom Fritz vieze moppen op de band zette, liet papa Tom mij in het ziekenhuis binnensbuiten keren.

‘Waar is dat goed voor?’ vroeg mama Lou.

Ze zat in de bibbermaand en dronk slappe thee uit een afgesloten beker met een rietje.

‘Keuring,’ antwoordde papa Tom. ‘Voordat de opleiding begint, moet ons paradijsprinsesje grondig worden gekeurd.’

Papa Tom noemde mij paradijsprinsesje, omdat mijn voor-naam letterlijk paradijs betekent en hij dacht dat ik daarvan

daan kwam. In Florida woonde een man die zijn zoontje Varkenskop had genoemd, omdat hij dacht dat het kind van een varken afstamde, maar dat vond de burgemeester niet goed en sindsdien ging het arme ventje door het leven als Pina Colada, waar zijn vader van ellende aan verslaafd raakte.

Mama Lou slurpte het laatste slokje uit haar beker en zette hem op tafel. ‘Laat jezelf ook maar nakijken,’ zei ze, ‘je ziet er beroerd uit.’

Elke middag om drie uur onderging ik een onderzoek. Dokter Flint, die bij alle onderzoeken aanwezig was, zag erop toe dat ik geen pijn leed en dat er geen onnodige onderzoeken werden gedaan. Als mijn onderzoek erop zat, was papa Tom aan de beurt. In de oorlog was hij verpleger geweest in een veldhospitaal. Ik dacht hij wel wat gewend was, maar soms kermde hij zo hard dat ik hem in de kantine kon horen.

Het hoogtepunt van de keuring was het darmonderzoek. Op verzoek van dokter Flint werden papa Tom en ik gelijktijdig onderzocht. Toen we na afloop versuft van de verdoving in een ziekenzaaltje lagen, kwam de lucht die door de internisten tijdens het onderzoek in onze darmen was geblazen met geweld naar buiten en produceerden we machtige scheten. Hoewel het onderzoek niet pijnloos was verlopen en papa Tom weer luid had gekermd, was de beloning zoet. Het bombardement dat we in het volle ziekenzaaltje ten gehore brachten, overtrof met afstand alle scheten die we ooit hadden gelaten en bezorgde ons zo’n hevige lachstuip dat ik spontaan de hik kreeg en papa Tom in zijn bed plaste.

Twee dagen later zaten we in de spreekkamer van dokter Flint en kregen we de uitslag te horen. Ik was met glans geslaagd. Mijn groei bleef wel wat achter, maar dat kon erfelijk zijn. Mama Lou was niet groot en ik leek meer op haar dan op papa Tom. Met papa Tom was veel mis. Zijn lever werkte niet goed, zijn bloeddruk was te hoog, zijn darmen waren verzakt

en hij was dertig kilo te zwaar. Dokter Flint greep in: ik kreeg een potje groeipillen mee en papa Tom moest een streng dieet volgen, zonder drank en sigaretten.

‘Voor hoelang?’ vroeg hij.

‘Voor altijd,’ zei dokter Flint. ‘Je lichaam staat op instorten.’

Half mei vervolgde mama Lou de voorleesuurtjes. De bibbermaand duurde lang, we hadden vertraging opgelopen.

Louise werkt als kamermeisje in een gezellig hotel in Mönchengladbach. Er werken vier meisjes: twee Duitse, een Oostenrijkse en Louise. Ze slapen op één kamer, maar de Duitse meisjes zijn er haast nooit. Het Oostenrijkse meisje heet Silke. Ze schrijft elke avond een brief aan haar vader in Lienz. Haar moeder is overleden en Silke spaart geld voor thuis. Louise en Silke kunnen het goed met elkaar vinden en fantaseren over wat ze na de oorlog willen worden. Op kerstavond mogen alle kamermeisjes naar huis bellen, maar Louise belt niet. Mevrouw Ganz, de bazin van het hotel, vraagt wat er aan de hand is. Louise moet huilen en vraagt waar de Joden zijn gebleven. Met een boze blik loopt mevrouw Ganz weg. Ze heeft een hekel aan Joden en Louise voelt zich niet meer veilig. Begin januari zit er een groep dronken soldaten in de eetzaal van het hotel. Ze maken veel lawaai en vallen Louise lastig. Als het uit de hand loopt komt er een hoge officier binnen. Hij slaat de soldaten de zaak uit en neemt Louise mee naar zijn kamer. Louise frist zich op en trekt schone kleren aan. De officier heet Karl, hij is dokter in het Duitse leger. Louise en Karl raken bevriend. Na een paar dagen moet Karl weg. Louise grijpt haar kans en vraagt of ze mee mag. Karl vindt het goed. Louise is opgelucht en de volgende dag verlaten ze de stad.